

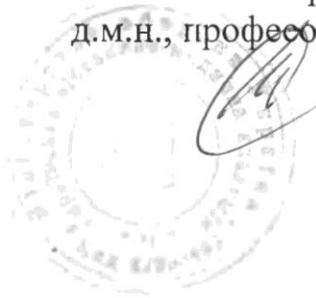
**УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА ОРГАНІЗЦІЇ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗБРОЙНИХ СИЛ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради Української
військово-медичної академії
від 28 серпня 2020 р. протокол № 7

Голова вченої ради
д.м.н., професор

Валерій САВИЦЬКИЙ

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**
підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії

Галузь знань: 22 Охорона здоров'я

Спеціальність: 222 Медицина

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Ступінь вищої освіти: доктор філософії

Форма навчання: очна (денна)

Тривалість навчання: 1,5 кредити (45 годин)

Шифр 1.1.03

Ухвалено на засіданні Методичної ради
Української військово-медичної академії
Протокол від *"21" серпня 2020* року, № *8*

Розроблено та внесено: кафедра організації медичного забезпечення збройних сил Української військово-медичної академії

Розробники програми:

БАДЮК Михайло Іванович, доктор медичних наук, професор, начальник кафедри організації медичного забезпечення збройних сил Української військово-медичної академії.

ЯРОШ Тетяна Володимирівна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри організації медичного забезпечення збройних сил Української військово-медичної академії.

РУДИНСЬКА Софія Михайлівна, кандидат медичних наук, старший викладач кафедри організації медичного забезпечення збройних сил Української військово-медичної академії.

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

Протокол засідання кафедри № 8

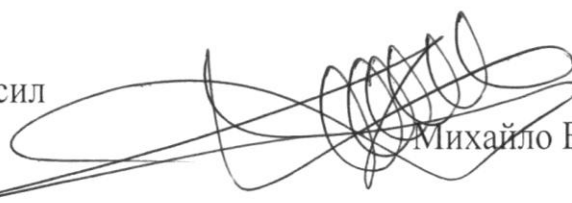
“27” 08 2020 р.

ДОПОВНЕНО ТА СКОРЕКТОВАНО

Протокол засідання кафедри № ____

“ ____ ” _____ 20__ р.

Начальник кафедри організації
медичного забезпечення збройних сил
доктор медичних наук, професор

Михайло БАДЮК

“27” 08 2020 року

Програма вводиться в дію з “01” 09 2020 року

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Методологічні основи організації та проведення наукових досліджень” циклу дисциплін загальних компетенцій складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії (PhD).

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Спеціальність 222 Медицина

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Ступінь вищої освіти доктор філософії

Форма навчання: очна (денна)

Тривалість навчання: 1,5 кредити (45 годин)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методологічні основи організації та проведення наукових досліджень в медицині.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна “Методологічні основи організації та проведення наукових досліджень” здійснюється на першому курсі навчання.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою.

Обсяг навчального навантаження ад'юнктів описаний у кредитах ECTS – залікових кредитах, які зараховуються ад'юнктам при успішному засвоєнні ними відповідного модулю (залікового кредиту).

Інтернет-адреса постійного розміщення освітньо-наукової програми – офіційний сайт УВМА (http://uvma.mil.gov.ua/files/ONP_222_medycyna_2020rev.pdf).

1. Загальна мета навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є здобуття особою теоретичних знань, умінь, навиків та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової діяльності.

2. Компетентності, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни

Інтегральна

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність у галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Програмні компетентності (загальні)

Здатність до абстрактного мислення, синтезу, аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень, генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань;

Здатність до самостійного проведення наукового та патентного пошуку; Здатність до проектування і здійснення комплексних досліджень, на основі системного наукового світогляду з використанням основних універсальних методологічних принципів та знань в області історії і філософії науки;

Здатність до проведення оцінювання результатів наукових досліджень з використанням знань та умінь у галузі медичної статистики;

Здатність до здійснення усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою;

Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять;

Готовність брати участь у роботі українських і міжнародних дослідницьких колективах для рішення наукових і науково-освітніх завдань;

Здатність використовувати закони та категорії діалектики, основні закони історії та філософії наукових досліджень;

Здатність професійно вживати загальні методи пізнання: аналізу та синтезу; індукції та дедукції; закони формальної та діалектичної логіки;

Здатність використовувати закони та категорії медичної етики під час планування та проведення наукового дослідження; Здатність використовувати правила академічної доброчесності під час планування, проведення та аналізу результатів наукового дослідження, що унеможливлюють та запобігають проявам академічного плагіату.

Програмні компетентності (професійні)

Компетентність виконувати оригінальні дослідження в медицині стосовно різних груп населення та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, із звертанням особливої уваги до актуальних задач/проблем та використанням новітніх наукових методів.

Здатність планувати проведення клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів.

Здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета аналіз).

Здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу.

3. Запланований результат навчання

Згідно з вимогами освітньої програми визначені та сформульовані наступні результати навчання слухачів:

Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема.

Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення

Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.

Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.

Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицини.

Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.

Використовувати результати наукових досліджень в медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.

Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Зазначені практичні навички формуються на кожному навчальному занятті під керівництвом викладача.

4. Зміст навчальної дисципліни

На засвоєння навчальної дисципліни відводиться 45 годин/ 1,5 кредити ЄКТС (табл. 1).

Тема 1. Основні поняття, категорії і принципи наукових досліджень

Загальні поняття процесу пізнання. Принципи та методи наукового пізнання. Рівні методів наукових досліджень. Гіпотези, їх роль у наукових дослідженнях. Гіпотеза як основа дослідження. Основні вимоги до гіпотез. Перевірка гіпотез.

Структура навчальної дисципліни “Методологічні основи організації та проведення наукових досліджень”

Номери та найменування розділів і тем	Всього годин	З них		Під керівництвом викладача				Звітність
		ПКВ	СР	Л	СЗ	ПЗ	залік	
Тема 1. Основні поняття, категорії і принципи наукових досліджень	6	4	2	2	2			
Тема 2. Послідовність наукового дослідження, види наукових робіт	6	4	2	2	2			
Тема 3. Методологічні підходи і методи наукових досліджень	8	6	2	2	4			
Тема 4. Основи планування експерименту	10	8	2	2	4	2		
Тема 5. Експертні методи оцінювання	14	12	2	4	4	4		
Залік	1	1					1	
ВСЬОГО:	45	35	10	12	16	6	1	Залік з оцінкою

Скорочення: ПКВ – під керівництвом викладача;
ПЗ – практичне заняття;

Л – лекція;
СР – самостійна робота.

СЗ – семінарське заняття;

Тема 2. Послідовність наукового дослідження, види наукових робіт

Послідовність наукового дослідження і його основні етапи. Загальна характеристика етапів роботи над науковим дослідженням. Робочий план. Особливості етапів збору, накопичення, аналізу та оформлення даних. Планування експерименту. Протокол експерименту. Види наукових робіт та їх структура: реферат, автореферат, наукова праця, дисертація стаття, доповідь, рецензія, звіт. Оформлення результатів наукового дослідження.

Тема 3. Методологічні підходи і методи наукових досліджень

Методи наукового дослідження. Методи емпіричного дослідження. Класифікація методів дослідження. Методи теоретичного дослідження. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.

Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Сутність системного аналізу та його предмет. Поняття системи та її властивості. Класифікація систем. Зв'язки (потокі). Види зв'язків. Структура системи. Сутність методу моделювання. Основні функції та етапи побудови моделей систем.

Тема 4. Основи планування експерименту

Сутність експерименту, загальні вимоги до його проведення. Класифікація експериментів. Планування експерименту. Протокол експерименту. Етапи підготовки наукового експерименту. Класична методика планування експериментальних досліджень.

Об'єкти спостереження, параметри оптимізації, фактори. Організація експериментального дослідження.

Види клінічних експериментів. Соціологічні методи дослідження. Анкетування: види анкет, панельне анкетування. Статистичні методи обробки результатів анкетування. Особливості психофізіологічного дослідження.

Тема 5. Експертні методи оцінювання

Рівні та види експертних методів оцінювання. Методики проведення досліджень на основі індивідуальних та колективних експертних оцінок. Кількісні методи експертного оцінювання. Використання експертних оцінок у науково-технічних, економічних дослідженнях та управлінні.

Основи методу експертних оцінок. Етапи експертного оцінювання. Етапи підготовки і проведення експертизи. Класифікації методів проведення експертних оцінок. Способи оцінки компетентності експертів. Оцінка узгодженості думок експертів особи вимірювання об'єктів. Формування узагальненої оцінки об'єктів

5. Рекомендована література:

Основна:

1. Конспект лекцій з дисципліни “Методологічні основи організації та проведення наукових досліджень”.
2. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260

с. Режим доступу: <https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/Articles/gornostal/vajinskii%20posibnyk.pdf>.

Додаткова:

3. Лакин. Биометрия: Учеб. пособие для биол. спец. вузов-4-е изд., перераб. и доп.-М.: Высш. шк., 1990.-352 с.

4. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / О.В. Крушельницька. – Київ : Кондор, 2006. – 206 с. Режим доступу: http://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Biofizyky/2014/kryshelnytska_metod_org_nayk_dosl.pdf.

5. Гнатієнко Г. М., Снитюк В. Є. (2008) Експертні технології прийняття рішень. Маклаут, Київ, 444 с. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/324015476_Ekspertni_tehnologii_prijnatta_risen

6. Види та форми контролю успішності навчання

Для визначення рівня засвоєння ад'юнктами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- проведення попереднього тестування для визначення базового рівня знань ад'юнктів;
- оцінювання ад'юнкта під час семінарських та практичних занять;
- проведення диференційованого заліку.

Оцінка успішності ад'юнкта з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння дисципліни і має визначення за системою ECTS та шкалою, прийнятою в Україні.

Для тих ад'юнктів, які не склали диференційований залік, по завершенню вивчення дисципліни передбачається термін для перескладання.

7. Засоби діагностики успішності навчання

Тести, завдання для практичних занять, теми рефератів для семінарських занять, завдання для самостійної роботи, перелік питань та білети до диференційованого заліку.